

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен “доктор” по: област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.8 Икономика, научна специалност: Организация и управление (селско стопанство и подотрасли).

Автор на дисертационния труд: *ЙЕЛЕНА МИРОСЛАВ МИЛАНОВИЧ, задочен докторант към катедра „Мениджмънт и маркетинг” при Аграрен университет, гр. Пловдив*

Тема на дисертационния труд: *„КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ НА ДИСТРИБУЦИОННИТЕ СИСТЕМИ НА АГРАРНИ ПРОДУКТИ В СЪРБИЯ”*

Рецензент: *ДОЦ. Д-Р ВАЛЕНТИНА ЛЮБЕНОВА НИКОЛОВА-АЛЕКСИЕВА, Университет по хранителни технологии-Пловдив, област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.8 Икономика, научна специалност: „Икономика и управление”, определен/а за член на научното жури със заповед № РД-16-267/05.03.2020 год. от Ректора на АУ.*

1. Актуалност на проблема.

Повишаването на конкурентоспособността на селското стопанство на Сърбия е пряко свързано с разширяване износа на селскостопански продукти както към ЕС така и към останалите страни на Балканите и е от изключително значение за утвърждаване на селскостопанското производство като важен отрасъл в икономиката на страната.

Актуалността на проблема се определя от важността на селското стопанство за националната икономика на Сърбия, произтичаща от големия дял, който посоченият сектор заема в БВП, националния доход, износа и заетостта на населението.

В тази връзка, считам, че изследваният проблем, свързан с поддържането и развитието на конкурентоспособна дистрибуционна система на аграрни продукти в Сърбия е актуален в теоретичен и научно-приложен аспект.

2. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване.

Актуалността и значимостта на изследваната проблематика са аргументирани успешно в увода на дисертационния труд. Формулирана е изследователската теза, според която чрез поддържането и развитието на конкурентоспособна дистрибуционна система на аграрни продукти се осъществява устойчиво развитие, както на селските райони, така и на селското стопанство като важен отрасъл на националната икономика на Република Сърбия. Тезата се доказва в хода на изследването чрез верифицирането на работни хипотези, обясняващи значението на факторите, върху конкурентоспособността на дистрибуционната система на аграрни продукти. Дефинирани са коректно целта и свързаните с нейното постигане работни задачи, както и предметът и обектът на разработката.

Избраната методология и изследователски инструментариум съответстват на сложния, многомерен характер на изследването. Използвани са функционалният, и структурен подход, надграждане на вече направени проучвания, теоретичен анализ и синтез, събиране, систематизиране и обобщаване на статистически данни и тяхното графично, таблично и схематично представяне, контент анализ. За доказване на концептуалната теза се използват следните методи: корелационен анализ и регресионен анализ, графичен анализ и сравнителен анализ.

Отлично впечатление прави използването на количествените и качествени методи, извадковите анкетни проучвания и дълбочинните интервюта.

За постигането на основната цел и поставените задачи е използвано анкетно проучване на 126 респондента на територията на Сърбия. Обработката на данни се извършва с помощта на статистическия софтуер SPSS.

Всичко това дава основание да се заключи, че Йелена Миланович познава отлично съвременната литература по изследвания проблем и притежава необходимото теоретично равнище за изследване и анализиране на икономически проблеми, формулиране и проверка на хипотези, чрез емпирични доказателства и извеждане на научни обобщения.

3. Онагледеност и представяне на получените резултати.

Представеният дисертационен труд е в обем от **184 страници**. В структурно отношение включва **въведение, 3 глави и заключение**. Резултатите са получени чрез съвременен инструментариум и са онагледени с подходящо подбрани **146 таблици и 20 диаграми**, което е **доказателство за качествата на докторанта като много добър изследовател**.

Структурата на дисертационното изследване е логически построена и съответства на поставената цел и задачи. Трудът съдържа конкретни резултати и емпирични доказателства, които обективно отразяват реалните постижения на проведеното научно изследване.

4. Обсъждане на резултатите и използвана литература.

В **увода** е обоснована актуалността на темата, представени са научната теза, обекта и предмета на изследване, целите и задачите на изследването, използваните методи и научно-приложните приноси.

Първа глава разглежда теоретичните основи на научното изследване, като именно тук се изясняват ключовите понятия - конкурентоспособност, факторите, които влияят върху конкурентоспособността, подходите за измерване на конкурентоспособността, спецификата на конкурентоспособността в селското стопанство, както и приносът ѝ за развитието на селските райони. Разгледани са и видовете канали за дистрибуция и елементите на физическата дистрибуция на селскостопански продукти, както и съвременните технологии, прилагани в дистрибуционния и логистичния сектор.

Във **втората глава** на дисертацията е описан методологическият инструментариум на изследването. Разработен е въпросник, за оценка на влияещи фактори върху конкурентоспособността на системата за дистрибуция на земеделски продукти. Въпросникът е изграден от 12 въпроса, описващи всеки един елемент на физическата дистрибуция на аграрни продукти и 15 въпроса, описващи конкурентоспособността на дистрибуционната системата. Отговорите се оценяват по ликертова скала.

В трета глава са представени два модела на влияещи фактори. В рамките на тези модели, чрез приложението на метода на множествената корелация и метода на регресионен анализ се изследват връзките между факторите и посоката на влияние върху конкурентоспособността на системата за дистрибуция на земеделски продукти.

Заключението обобщава получените резултати от емпиричното изследване.

Дисертационният труд анализира съвременните научни постижения в областта на дистрибуцията и веригите за доставки. Библиографската справка включва **общо 137 източника на английски език**. *Посочените литературни източници са актуални и пряко свързани с темата на дисертационния труд.*

Представената библиография е доказателство за *широката ерудиция и много доброто познаване на научната литература* по темата на дисертацията.

Направените систематизации и обобщения показват задълбоченост и добросъвестна работа с литературните източници, *умения за приложение на аналитични и дедуктивни техники за обработка на значителен обем информация с различни изследователски методики.*

5. Приноси на дисертационния труд.

В края на автореферата е представена справка за претендираните приноси. Приносите могат да бъдат разделени на научни и научно-приложни.

Към **научните приноси** може да се отнесе разработването на концептуални модели на влияещи фактори като рамка за оценка на конкурентоспособността.

- Към **научно-приложните** се отнасят:
- анализът на конкурентоспособността на дистрибуционната система с аграрни продукти в Република Сърбия и установяване на критичните фактори при организирането и развитието на дистрибуционната система с аграрни продукти;
- предложената са модели на конкурентни дистрибуционни системи, които могат да се използват в практиката.

С пълна убеденост приемам приносите като реални, достоверни и доказани в хода на дисертационното изследване. Приносните постижения считам за лично дело на докторанта.

6. Критични бележки и въпроси.

Представеният дисертационен труд е цялостно, завършено изследване, което има *безспорни приноси и неоспорими качества*, но като на първо по-значително изследване на докторанта си позволявам да дам някои препоръки:

- Препоръчително е когато се прави литературния обзор да проличи критичното мислене и авторовата позиция на докторанта.
- Формулирането на изводите след всяка част би могло да е в по-обобщаващ и синтезиран вид, а не описателен. По този начин би се постигнала по-голяма яснота и категоричност.

Въпрос: Как Интернет на нещата и Блокчейн технологиите могат да въздействат на веригите за доставка на аграрни продукти и да добавят стойност за клиента?

7. Публикувани статии и цитирания.

Представени са пет научни публикации по темата на дисертационният труд. Три от тях са в съавторство и две – самостоятелни.

Представеният автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Предвид достойнствата на дисертационния труд, актуалността и сложността на изследваните проблеми, необходимостта от търсене на ефективни решения за тях в практиката, доброто теоретично равнище на изследваните и анализирани проблеми, може да се обобщи, че представеният дисертационен труд отговаря на нормативно заложените критерии за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ /ЗРАС, чл.6, ал 2 и ал.3 и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение /.

Посочените резултати от изследването, посветено на **„Конкурентоспособност на дистрибуционните системи на аграрни продукти в сърбия“** дават достатъчно основание за **ВИСОКА ОЦЕНКА** на научния потенциал и възможности за изследователска дейност на докторанта.

Всичко това ми позволява убедено да гласувам **ПОЛОЖИТЕЛНО** за присъждане на **Йелена Мирослав Миланович** на научната и образователна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. „Икономика“, научна специалност „Икономика и управление (селско стопанство и подотрасли)“.

Дата: 12.07.2020 г.
гр. Пловдив

ИЗГОТВИЛ
СТАНОВИЩЕТО:
(доц. д-р Валентина Николова-Алексиева)